

No 3174

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

Υπόθεση È È ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή υπ' αρ. 2735/08)

ΑΠΟΦΑΣΗ

Στρασβούργο, 22 Απριλίου 2010

Η απόφαση αυτή θα γίνει οριστική υπό τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να επέλθουν μερικές αλλαγές ως προς τη μορφή.

No 3174

Στην υπόθεση **Έ Έ κατά Ελλάδας,**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα),
που συνεδρίασε σε Συμβούλιο που το αποτελούσαν οι κάτωθι :

Nina Vajic, Πρόεδρος

Χρήστος Ροζάκης,

Anatoly Kovler,

Elisabeth Steiner,

Khanlar Hajiyev,

Giorgio Malinverni,

Γεώργιος Νικολάου, Δικαστές

και τον Soren Nielsen, Γραμματέας Τμήματος

Αφού συσκέφθηκε σε Συμβούλιο στις 25 Μαρτίου 2010,

Εκδίδει την παρούσα απόφαση, που υιοθετήθηκε την ίδια ημερομηνία :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέκυψε μετά από προσφυγή (αρ. 2735/08) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας που κατέθεσε ένα υπήκοος του Ελληνικού Κράτους, ο κος **Έ Έ** («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε στο Δικαστήριο στις 19 Δεκεμβρίου 2007 με βάση το άρθρο 34 της Σύμβασης Προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών («Η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από τον κο Δ.Σπυρόπουλο, δικηγόρο μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους εκπροσώπους του οργάνου της, τον κο Στ.Σπυρόπουλο, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του κράτους και τον κο Ι.Μπακόπουλο, δικαστικό αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 14 Μαΐου 2009, η Πρόεδρος του Πρώτου Τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση τις αιτιάσεις όσον αφορά την δικαιοσύνη και την διάρκεια της διαδικασίας. Σύμφωνα με το άρθρο 29 §3 της Σύμβασης αποφάσισε επίσης ότι το Συμβούλιο θα αποφαινόταν συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

No 3174

I. Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης

4. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1962 και διαμένει στην Αθήνα.
5. Την 1^η Νοεμβρίου 2001, μετά από τις κοινές αποφάσεις του εκλογικού σώματος και της γενικής συνέλευσης της Σχολής Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών του Πολυτεχνείου Αθηνών, ο προσφεύγων διορίστηκε στην θέση του Επίκουρου Καθηγητή. Εντούτοις, επειδή δεν κατέθεσε εντός της προθεσμίας βεβαίωση της Στρατολογίας η οποία να βεβαιώνει ότι είχε εκπληρώσει τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις, ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου αρνήθηκε τον διορισμό του με επιστολή της 30^{ης} Απριλίου 2002, την οποία ο προσφεύγων, που βρισκόταν τότε στο εξωτερικό, έλαβε στις 14 Μαΐου 2002. Ακολούθησε τότε αλληλογραφία ανάμεσα στον προσφεύγοντα και τον Πρύτανη η οποία κατέληξε σε προσφυγή ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας την οποία κατέθεσε ο προσφεύγων ζητώντας την ακύρωση της απόφασης του Πρύτανη της 30^{ης} Απριλίου 2002. Στη συνέχεια, ο προσφεύγων παραιτήθηκε από την προσφυγή αυτή.
6. Στις 17 Ιουλίου 2002, το Νομικό Συμβούλιο του Πανεπιστημίου κατέθεσε την γνωμοδότησή του, σύμφωνα με την οποία το Πανεπιστήμιο δεν υποχρεούνταν να περιμένει να καταθέσει ο προσφεύγων το πιστοποιητικό που έλειπε, αλλά μπορούσε, αν υπήρχε επιτακτική εκπαιδευτική ανάγκη να πληρωθεί η θέση, να προβεί στην ανάκληση του διορισμού του προσφεύγοντα και να ξαναρχίσει την διαδικασία διορισμού με τους υποψηφίους που υπολειπόντουσαν. Στις 27 Ιουλίου 2002, ο Πρύτανης διαβίβασε την γνωμοδότηση αυτή στην Σχολή για να ενεργήσει ακολούθως (έγγραφο υπ' αρ. 18723). Στις 3 Σεπτεμβρίου 2002, ο Πρύτανης κοινοποίησε το έγγραφο υπ' αρ. 18723 στον προσφεύγοντα, ο οποίος απαντώντας του με επιστολή της ίδιας ημέρας, ζήτησε αντίγραφο της γνωμοδότησης του νομικού συμβούλου. Η γνωμοδότηση του δόθηκε στις 8 Οκτωβρίου 2002. Στις 5 Νοεμβρίου 2002, με επιστολή που έστειλε στην Σχολή, ο δικηγόρος του προσφεύγοντα αντέκρουσε τις θέσεις του Νομικού Συμβούλου του Πανεπιστημίου.
7. Εντωμεταξύ, στις 26 Σεπτεμβρίου 2002, το εκλογικό σώμα και η γενική Συνέλευση της Σχολής Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών ανακαλέσανε τον διορισμό του προσφεύγοντα. Η ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε ή επήλθε εις γνώση του προσφεύγοντα δεν προκύπτει από τον φάκελο. Ο προσφεύγων δηλώνει ότι δεν έλαβε γνώση της απόφασης αυτής παρά στις 4 Φεβρουαρίου 2003.

No 3174

8. Στις 6 Φεβρουαρίου 2003, ο προσφεύγων προσέφυγε στο Συμβούλιο της Επικρατείας με αίτηση ακύρωσης κατά της απόφασης της 26^{ης} Σεπτεμβρίου 2002 που ανακαλούσε τον διορισμό του στην θέση του Επίκουρου Καθηγητή. Η δίκη έγινε, μετά από πολλές αναβολές, στις 6 Απριλίου 2006.

9. Στις 2 Ιουλίου 2007, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε την αίτηση अपαράδεκτη ως εκπρόθεσμη, σημειώνοντας ότι με βάση το άρθρο 46 του Προεδρικού Διατάγματος υπ' αρ. 18/1989 που αφορά την διεξαγωγή της διαδικασίας ενώπιόν του, ο προσφεύγων έπρεπε να είχε ασκήσει την αίτησή του σε προθεσμία εξήντα ημερών από την κοινοποίηση της προσβαλλόμενης απόφασης. Όμως, το Ανώτατο Δικαστήριο έκρινε ότι προέκυπτε από το ιστορικό της υπόθεσης, καθώς και από «το έντονο και νόμιμο συμφέρον του προσφεύγοντα να ενημερώνεται για την πρόοδο της υπόθεσής του» ότι ο τελευταίος «είχε λάβει πλήρη γνώση της προσβαλλόμενης απόφασης πάνω από εξήντα μέρες πριν την άσκηση της αίτησής του» (απόφαση υπ' αρ. 1880/2007). Η ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε και εκδόθηκε επικυρωμένο αντίγραφο της δεν προκύπτει από τον φάκελο.

II. ΤΟ ΟΙΚΕΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

10. Το άρθρο 46 § 1 του Προεδρικού Διατάγματος υπ' αρ. 18/1989 που κωδικοποιεί τις νομοθετικές διατάξεις που αφορούν το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει ως εξής :

«Η αίτηση ακυρώσεως ασκείται, αν δεν ορίζεται διαφορετικά, μέσα σε προθεσμία εξήντα ημερών που αρχίζει από την επομένη της κοινοποίησης της προσβαλλόμενης πράξης ή της δημοσίευσής της (...) ή διαφορετικά, από τότε που ο αιτών έλαβε πλήρη γνώση της πράξης (...)».

11. Σύμφωνα με την Νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, η απόδειξη ότι ο διοικούμενος έλαβε πλήρως γνώση της προσβαλλόμενης απόφασης εξομοιώνεται με την κοινοποίηση. Η γνώση αυτή πρέπει να προκύπτει από τον φάκελο, σύμφωνα με τις περιστάσεις κάθε υπόθεσης και σε σχέση με ορισμένα κριτήρια, όπως την άσκηση από τον ενδιαφερόμενο ιεραρχικής προσφυγής κατά της ίδιας πράξης ή την υποβολή αιτιάσεων ως προς την πράξη αυτή ενώπιον άλλων διοικητικών Αρχών. (βλ. Συμβούλιο της Επικρατείας αποφάσεις υπ' αρ. 261/1987, 2656/1987, 5203/1995) ή ακόμη όπως την πάροδο σημαντικού χρονικού διαστήματος από την

No 3174

κατάληξη της επίδικης πράξης, σε συνδυασμό με το εύλογο ή έντονο συμφέρον του ενδιαφερόμενου να ενημερωθεί για την έκβαση αυτής (βλ. Συμβούλιο της Επικρατείας, αποφάσεις υπ' αρ. 93/1987, 100/1987, 2617/1988).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

12. Ο προσφεύγων παραπονείται για την παραβίαση του δικαιώματός του σε πρόσβαση σε δικαστήριο, όπως αυτό προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο ορίζει τα εξής :

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως, ... εντός λογικής προθεσμίας υπό Δικαστηρίου..., το οποίον θα αποφασίση ... επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως...»

A. Επί του παραδεκτού

13. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επίσης ότι δεν αντίκειται σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Θα πρέπει λοιπόν να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Επιχειρήματα των μερών

14. Ο προσφεύγων δηλώνει ότι μέχρι τον Ιανουάριο του 2003 διέμενε στην Γερμανία και ότι δεν υπάρχει κανένα στοιχείο στον φάκελο, δηλαδή επιστολή, φαξ ή ηλεκτρονικό μήνυμα, του οποίου η ύπαρξη να μπορεί να στηρίξει την θέση ότι είχε λάβει γνώση της απόφασης που ανακάλεσε τον διορισμό του ενώ βρισκόταν στο εξωτερικό. Αναλύει τις ενέργειες που έκανε ο ίδιος ή ο δικηγόρος του από την αρχή της υπόθεσης για να συμπεράνει ότι δεν πληροφορήθηκε την επίδικη απόφαση πριν την επιστροφή του στην Ελλάδα. Λυπάται για το ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας στηρίχτηκε σε καθαρά θεωρητικές υποθέσεις για να κρίνει ότι είχε λάβει πλήρως γνώση της ανάκλησης του διορισμού του πάνω από

No 3174

εξήντα ημέρες πριν την άσκηση της αίτησής του. Δηλώνει ότι δεν μπορεί να του προσαφθεί καμμία αμέλεια όσον αφορά την προσφυγή στο Ανώτατο Δικαστήριο και θεωρεί τον εαυτό του θύμα βαριάς παραβίασης του δικαιώματός του να εξεταστεί επί της ουσίας η αίτηση ακυρώσεώς του.

15. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι πρέπει να δεχτεί, για το συμφέρον της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, την ύπαρξη των διατυπώσεων για μια έγκυρη προσφυγή ενός πολίτη στα εθνικά δικαστήρια. Στην προκειμένη περίπτωση, δηλώνει ότι η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας ήταν πλήρως αιτιολογημένη και ότι το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε ήταν εύλογο και νόμιμο και σύμφωνο με την νομολογία του. Η Κυβέρνηση εξηγεί ιδίως ότι ο προσφεύγων είχε πληροφορηθεί από την άνοιξη του 2002 την πρόθεση του Πανεπιστημίου να ανακαλέσει τον διορισμό του. Ήξερε επίσης ότι η υπόθεση είχε διαβιβαστεί αρχές Σεπτεμβρίου 2002 στην Σχολή Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών για απόφαση σχετικά με την γνωμοδότηση του Νομικού Συμβούλου του Πανεπιστημίου. Ως εκ τούτου, δεν υπήρχε καμμία αμφιβολία, για το Συμβούλιο της Επικρατείας, ότι ο προσφεύγων είχε λάβει πλήρη γνώση της προσβαλλόμενης απόφασης πάνω από εξήντα ημέρες πριν την άσκηση της αίτησής του. Επομένως, ο προσφεύγων έπρεπε να περιμένει ότι η αίτηση ακυρώσεώς του θα απορριπτόταν ως εκπρόθεσμη. Εμπάσει περιπτώσει, η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι το Δικαστήριο δεν μπορεί να εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά που οδήγησαν ένα εθνικό δικαστήριο να υιοθετήσει μια απόφαση αντί μιας άλλης, γιατί τότε θα αναγορευτεί σε δικαστή τετάρτου βαθμού δικαιοδοσίας και θα παραβίαζε τα όρια της αποστολής του.

2. *Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

A) Γενικές Αρχές

16. Το Δικαστήριο θυμίζει την πάγια νομολογία του σύμφωνα με την οποία η αποστολή του δεν είναι να υποκαθιστά τα εθνικά Δικαστήρια. Καταρχήν εναπόκειται στις εθνικές αρχές, και ιδίως στα Δικαστήρια όλων των βαθμίδων, να ερμηνεύουν την εθνική νομοθεσία (βλ. μεταξύ πολλών άλλων, *Garcia Manibardo c. Espagne*, αρ. 38695/97 § 36, CEDH 2000-II). Εξάλλου «το δικαίωμα σε δικαστήριο» μια έκφραση του οποίου αποτελεί το δικαίωμα σε πρόσβαση, δεν είναι απόλυτο και ενδείκνυται για περιορισμούς που γίνονται σιωπηρά δεκτοί, ιδίως όσον αφορά τους όρους παραδοχής μιας

No 3174

προσφυγής, αφού από την φύση του χρειάζεται μια ρύθμιση από το Κράτος, το οποίο στο θέμα αυτό έχει κάποιο περιθώριο εκτίμησης. Εντούτοις, οι περιορισμοί αυτοί δεν θα μπορούσαν να περιορίσουν σε έναν πολίτη την πρόσβαση κατά τέτοιο τρόπο ή σε τέτοιο σημείο που να προσβάλλεται το δικαίωμά του στην ίδια του την ουσία. Τέλος, οι περιορισμοί αυτοί δεν είναι σύμφωνοι με το άρθρο 6 § 1 παρά μόνο αν τείνουν σε ένα νόμιμο σκοπό και εάν υπάρχει εύλογη σχέση αναλογικότητας ανάμεσα στα μέσα που έχουν χρησιμοποιηθεί και τον επιδιωκόμενο σκοπό (βλ. μεταξύ άλλων, *Edificaciones March Gallego S.A. κατά Ισπανίας*, 19 Φεβρουαρίου 1998, § 34, Recueil des arrêts et décisions 1998-I). Πράγματι, το δικαίωμα πρόσβασης σε ένα δικαστήριο προσβάλλεται όταν η ρύθμιση του δικαίωματος αυτού παύει να υπηρετεί τους σκοπούς ασφάλειας δικαίου και ορθής απονομής της δικαιοσύνης και αποτελεί ένα είδος εμποδίου που εμποδίζει τον πολίτη να δει την διαφορά του να δικάζεται επί της ουσίας από το αρμόδιο δικαστήριο.

17. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι η νομοθεσία σχετικά με τις διατυπώσεις για την άσκηση προσφυγής έχει ως σκοπό να εξασφαλίσει την ορθή απονομή της δικαιοσύνης και την τήρηση, ιδίως, της αρχής της ασφάλειας δικαίου. Οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να αναμένουν ότι οι κανόνες θα εφαρμοστούν (*Miragall Escolano και λοιποί κατά Ισπανίας*, αρ. 38366/97, 38688/97, 40777/98, 40843/98, 41015/98, 41400/98, 41446/98, 41484/98, 41487/98 και 41509/98 § 33, CEDH 2000-I).

18. Παρόλα αυτά, το Δικαστήριο έκρινε πολλές φορές ότι η εφαρμογή από τα εθνικά δικαστήρια των διατυπώσεων που πρέπει να τηρηθούν για την άσκηση προσφυγής είναι δυνατόν να παραβιάζει το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο. Αυτό συμβαίνει όταν η υπερβολικά φορμαλιστική ερμηνεία των εφαρμοστέων κανόνων από ένα δικαστήριο εμποδίζει, εκ των πραγμάτων, την εξέταση της ουσίας της προσφυγής που έχει ασκήσει ο ενδιαφερόμενος (*Beles και λοιποί κατά Δημοκρατίας της Τσεχίας*, αρ. 47273/99, § 69, CEDH 2002-IX, *Zvolsky και Zvolaska κατά Δημοκρατίας της Τσεχίας*, αρ. 46129/99, § 55, CEDH 2002-IX).

B) Εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση των ανωτέρω αρχών

19. Στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε την αίτηση του προσφεύγοντα απαράδεκτη ως εκπρόθεσμη, θεωρώντας ότι προέκυπτε από τον φάκελο ότι ο τελευταίος είχε «λάβει πλήρως γνώση της προσβαλλόμενης απόφασης

No 3174

πάνω από εξήντα μέρες πριν την άσκηση της αίτησής του» (βλ. ανωτέρω παράγραφος 9), χωρίς να προσδιορίζει ωστόσο ρητά ποια ήταν η μέρα από την οποία αρχίζει να τρέχει η προθεσμία (*dies a quo*). Όμως το Δικαστήριο θεωρεί ότι η ασφάλεια δικαίου απαιτεί ότι πριν να εξετάσει αν ο πολίτης τήρησε την προθεσμία για την άσκηση του ενδίκου μέσου που προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, το δικαστήριο που έχει επιληφθεί της υπόθεσης πρέπει να βεβαιωθεί ότι το πρόσωπο του οποίου τα δικαιώματα έχουν θιγεί έλαβε πραγματικά γνώση της επίδικης πράξης για να μπορέσει να την προσβάλει αποτελεσματικά ενώπιον της δικαιοσύνης (βλ. *mutatis mutandis*, *Τσιρώνης κατά Ελλάδας*, αρ. 44584/98, § 27, 6 Δεκεμβρίου 2001). Το ίδιο συμβαίνει και για την τήρηση της προθεσμίας της αίτησης ακυρώσεως που θεσπίζεται με το άρθρο 46§ 1 του Προεδρικού Διατάγματος αρ. 18/1989.

20. Εντούτοις, δεν φαίνεται να συμβαίνει το ίδιο στην προκειμένη περίπτωση. Ξέροντας ότι εν πρώτοις εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να ελέγξουν αν ο πολίτης τήρησε τους κανόνες παραδεκτού που διέπουν την άσκηση εθνικών ενδίκων μέσων, αλλά επειδή η Σύμβαση δεν εγγυάται δικαιώματα θεωρητική ή ουτοπικά, αλλά συγκεκριμένα και πραγματικά (βλ. μεταξύ άλλων, *Matthews κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, [GC], αρ. 24833/94, § 34, CEDH 1999-I), το Δικαστήριο κρίνει τουλάχιστον αμφισβητήσιμο τον συλλογισμό στον οποίο αρέστηκε το Συμβούλιο της Επικρατείας για να αποφανθεί ως προς το απαράδεκτο της αίτησης ακυρώσεως.

21. Πράγματι, το Δικαστήριο θεωρεί ότι κάνοντας απλώς υποθέσεις για την ημερομηνία από την οποία άρχισε να τρέχει η προθεσμία για την άσκηση της αίτησης, και αρνούμενο να την προσδιορίσει το Συμβούλιο της Επικρατείας αποφάνθηκε για την εκπρόθεσμη άσκηση της αίτησης κατά τρόπο αυθαίρετο, χωρίς να έχει αποδείξει πέρα από κάθε εύλογη αμφιβολία την στιγμή κατά την οποία ο προσφεύγων είχε πράγματι λάβει γνώση της επίδικης πράξης, εμποδίζοντάς έτσι στην πράξη την πρόσβαση του στην εξέταση επί της ουσίας της αίτησής του.

22. Μετά από τους ανωτέρω συλλογισμούς, το Δικαστήριο θεωρεί ότι στην προκειμένη περίπτωση, ο περιορισμός στο δικαίωμα πρόσβασης σε ένα Δικαστήριο που επιβλήθηκε από το Συμβούλιο της Επικρατείας δεν ήταν ανάλογος με το σκοπό της εγγύησης ασφάλειας δικαίου και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης.

No 3174

23. Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης όσον αφορά το δικαίωμα του προσφεύγοντα για πρόσβαση σε δικαστήριο.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

24. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι η διάρκεια της διαδικασίας πρoβίασε την αρχή της «εύλογης προθεσμίας» όπως αυτή προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης.

25. Η Κυβέρνηση αντιτίθεται στην θέση αυτή, υπογραμμίζοντας ότι δεν θα μπορούσαμε να απαιτήσουμε από το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο να έχει τον ίδιο ρυθμό με τα κατώτερα δικαστήρια στον χειρισμό των υποθέσεων.

26. Η κρίσιμη περίοδος άρχισε στις 6 Φεβρουαρίου 2003, με την άσκηση της αίτησης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και τελείωσε το συντομότερο δυνατόν στις 2 Ιουλίου 2007, με την απόφαση αρ. 1880/2007 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Διήρκεσε δηλαδή τουλάχιστον τέσσερα χρόνια και πάνω από τέσσερις μήνες για ένα βαθμό δικαιοδοσίας.

A. Επί του παραδεκτού

27. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επίσης ότι δεν αντίκειται σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου. Θα πρέπει λοιπόν να κριθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

28. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας δίκης εκτιμάται σύμφωνα με τις περιστάσεις της υπόθεσης και με βάση τα κριτήρια που έχουν καθιερωθεί από τη νομολογία, ιδίως την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, την συμπεριφορά του προσφεύγοντα και αυτή των αρμοδίων αρχών καθώς και τη σημασία που έχει το διακύβευμα της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλ. μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας*, [GC], αρ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

No 3174

29. Το Δικαστήριο έχει δικάσει πολλές φορές υποθέσεις που περιέχουν θέματα παρόμοια με αυτά της παρούσας υπόθεσης και διαπίστωσε την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση *Frydlender*).

30. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο κρίνει ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ούτε επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην προκειμένη περίπτωση. Με βάση την νομολογία του επί του θέματος, το Δικαστήριο θεωρεί ότι στην προκειμένη περίπτωση η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση «εύλογης προθεσμίας».

31. Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 σχετικά με την διάρκεια της διαδικασίας.

III. ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ

32. Ο προσφεύγων επικαλείται το άρθρο 14 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 6 και παραπονείται ότι υπήρξε θύμα διάκρισης στο δικαίωμά του για πρόσβαση σε δικαστήριο.

Επί του παραδεκτού

33. Με βάση το σύνολο του φακέλου και τα στοιχεία που έχει στην κατοχή του, το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν αποδεικνύεται καμία διάκριση κατά του προσφεύγοντα στην προκειμένη περίπτωση.

34. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η αιτίαση αυτή είναι προδήλως αβάσιμη και ότι πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Σύμβασης.

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

35. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

No 3174

A. Ζημία

36. Ο προσφεύγων ζητά 200.000 ευρώ για την ηθική ζημία που υπέστη.
37. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι η διαπίστωση της παραβίασης θα αποτελούσε από μόνη της επαρκή δίκαιη ικανοποίηση για την ηθική ζημία.
38. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι ο προσφεύγων μπορεί να διεκδικήσει την επανόρθωση της ηθικής ζημίας που υπέστη εξαιτίας της παραβίασης του δικαιώματός του για πρόσβαση σε δικαστήριο καθώς και του δικαιώματός του να δικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογης προθεσμίας. Αποφαινόμενο με δικαιοσύνη, το Δικαστήριο του επιδικάζει το ποσό των 12.000 € για τον λόγο αυτό καθώς και κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και Δικαστική Δαπάνη

39. Ο προσφεύγων ζητά επίσης 5.755 για έξοδα και δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε για τη διαδικασία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και 2.000 € για τα έξοδα ενώπιον του Δικαστηρίου. Δεν προσκομίζει κανένα τιμολόγιο ούτε απόδειξη αμοιβής, μόνον μια απόδειξη αμοιβής, για όλα τα έξοδα, δακτυλογραφημένα και υπογραμμένα από τον δικηγόρο του, στην οποία αναφέρεται το συνολικό ποσό των 7.755 € καθώς και την μνεία ότι ο προσφεύγων κατέβαλε ήδη 1.000 €, χωρίς ωστόσο να προσδιορίζει τον λόγο.
40. Η Κυβέρνηση δηλώνει ότι τα αιτήματα του προσφεύγοντα δεν είναι δεόντως δικαιολογημένα και καλεί το Δικαστήριο να τα απορρίψει.
41. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η επιδίκαση εξόδων και δικαστικών δαπανών με βάση το άρθρο 41 προϋποθέτει ότι αυτά αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και το ποσό τους εύλογο (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας, [GC], αρ. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI*).
42. Στην προκειμένη περίπτωση, με βάση τα στοιχεία που έχει στην κατοχή του και τα ανωτέρω κριτήρια, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικάσει στον προσφεύγοντα 500 € για το λόγο αυτό, συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλει αυτός για φόρο.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

No 3174

43. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει*, την προσφυγή παραδεκτή όσον αφορά τις αιτιάσεις σχετικά με τον δίκαιο χαρακτήρα και την διάρκεια της δίκης και απαράδεκτη για τα υπόλοιπα

2. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης όσον αφορά το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο

3. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης όσον αφορά την διάρκεια της δίκης

4. *Κρίνει*

α) ότι το εναγόμενο Κράτος πρέπει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, εντός τριών μηνών από την ημέρα που η απόφαση θα γίνει οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 12.000 € (δώδεκα χιλιάδες ευρώ) για ηθική ζημία και 500 € (πεντακόσια ευρώ) για έξοδα και δικαστική δαπάνη, συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος

β) ότι από την εκπνοή της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξάνονται με απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

5. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης για τα υπόλοιπα.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα, και στην συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 22 Απριλίου 2010, σύμφωνα με το άρθρο 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

Soren Nielsen
Γραμματέας
(υπογραφές)

Nina Vajic
Πρόεδρος

No 3174

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο έγγραφο
Η μεταφράστρια

Μαρία Καραμπάτσα